

Altina Myderizi Irida Sina Mimoza Myderizi

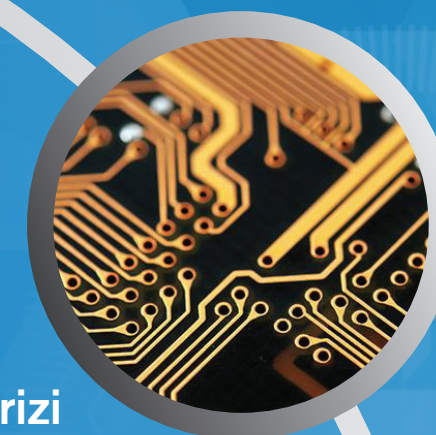
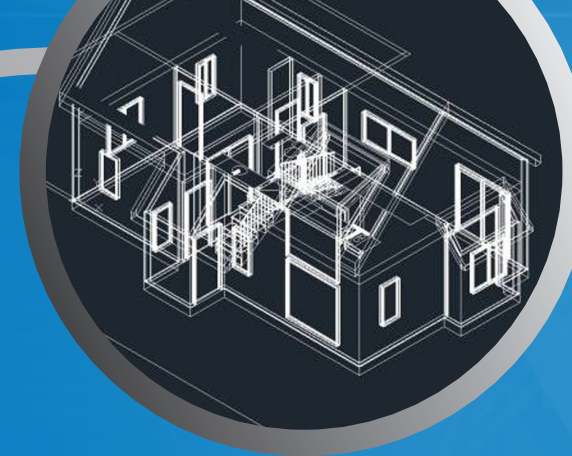
FLETORE PUNE

TEKNOLOGJI 9 ME TIK

Altina Myderizi Irida Sina Mimoza Myderizi

FLETORE PUNE

TEKNOLOGJI 9 ME TIK

Mcs. Altina Myderizi

Mcs. Irida Sina

Ing. Mimoza Myderizi

FLETORE PUNE TEKNOLOGJI ME TIK 9

Për klasën e nëntë të arsimit 9-vjeçar

BOTIME

Prishtinë, 2022

BOTIME

Drejtoi botimin: Arlinda RRUSHI
Recensentë të MASHTI-t: Prof. Marigona KRYPA, Nehar SHASIVARI,
Valbona ZEJNULLAHU
Redaktore: Brunilda MENO
Korrektor: Arlon LIKO
Paraqitja grafike dhe kopertina: Elvis BEJTJA
Shtypi: Shtypshkronja Pegi, Lundër, Tiranë
ISBN:

© Botime Pegi sh.p.k, dega në Kosovë, qershor 2022
Të gjitha të drejtat për këtë botim në gjuhën shqipe janë tërësisht të zotëruara nga Botime Pegi shpk. Ndalohej çdo riprodhim, fotokopjim, përshtatje, shfrytëzim ose çdo formë tjetër qarkullimi tregtar, pjesërisht ose tërësisht, pa miratimin paraprak nga botuesi.

Botime Pegi: cel: +355 069 40 075 02;
e-mail: botimepegi@botimepegi.al; web: www.botimepegi.al
Spektori i shpërndarjes: cel: +355 069 20 267 73; 069 40 106 88;
e-mail: marketing@botimepegi.al
Shtypshkronja Pegi: cel: +355 069 40 075 01;
e-mail: shtypshkronjapegi@yahoo.com

Përmbajtje

Tema 1

Mësimi 2:	Bazat e <i>AutoCad</i> -it	5
Mësimi 4:	Bazat e <i>RoomSketcher</i> -it	7
Mësimi 5:	Dizajnimi me <i>RoomSketcher</i>	9

Tema 2

Mësimi 1:	Materialet elektrike, përçuesit dhe izolatorët	11
Mësimi 3:	Organizimi i vendit të punës	13
Mësimi 4:	Materialet elektroinstaluese	14
Mësimi 5:	Elektromagneti	15
Mësimi 6:	Instrumentet matëse elektrike	16
Mësimi 7:	Multimetri dhe përdorimi i tij	17
Mësimi 8:	Ndërtimi i elektrikut të dorës	19

Tema 3

Mësimi 1:	Elementet e elektronikës	21
Mësimi 2:	Komponentët elektronikë pasivë	22
Mësimi 3:	Llogaritja e vlerës së rezistencës sipas kodit të ngjyrave (në një rezistor)	24
Mësimi 4:	Komponentët elektronikë aktivë	26
Mësimi 5:	Elementet gjysmëpërçuese. Diodat	27
Mësimi 6:	Transistori dhe tiristori	28
Mësimi 7:	Qarqet e integruara	29
Mësimi 8:	Mikrokontrolleri	30

Tema 4

Mësimi 7:	Përdorimi i <i>Google Maps</i>	32
------------------	--------------------------------	----

Tema 5

Mësimi 6:	Sistemi operativ, programet aplikative dhe drajverat	33
Mësimi 8:	Instalimi i paketave të programeve aplikative dhe drajverave	34
Mësimi 11:	Njohja me programin <i>Scratch</i>	36
Mësimi 12:	Krijimi i projekteve në <i>Scratch</i> (punë në laborator)	37
Mësimi 19:	Lundro i sigurt (dokument për portofol)	39
Mësimi 20:	Kujdesi për kompjuterin	41
Mësimi 22:	Platformat <i>online</i>	43

Tema 6

Mësimi 1:	Punësimi dhe vetëpunësimi	44
Mësimi 2:	Vlerat personale dhe vendimmarrja	45
Mësimi 3:	Intervistat dhe profesionet	51
Mësimi 4:	Ndërlidhja e profesionit me aftësitë	53
Mësimi 5:	Hulumtim dhe aftësim	55

Tema 7

Mësimi 1:	Plani i biznesit	57
Mësimi 2:	Ndërmarrësia dhe krijimi i produktit	59
Mësimi 3:	Mbrojtja në punë	60

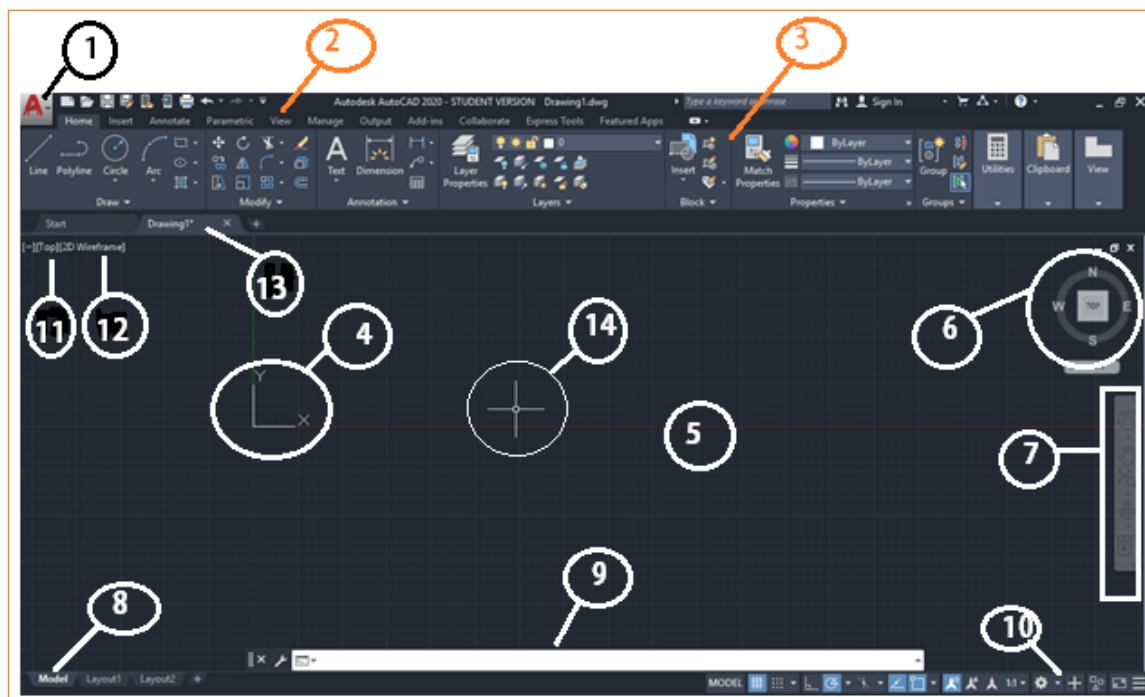
Shënim: Kjo "Fletore pune" është hartuar me ushtrime dhe detyra praktike, për të ndihmuar nxënësin/en të zbatojë njohuritë që ka marrë në lëndën "Teknologji me TIK". Fletët e punës, nxënësi/ja mund t'i bëjë pjesë të portofolit të tij/saj, për t'i përdorur ato gjatë vitit shkollor.

TEMA
1

Mësimi 2

Bazat e *AutoCad*-it

Tregoni cilat janë elementet kryesore të dritares në *AutoCad* dhe funksionet e elementeve të përcaktuara në figurë.

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____
10. _____

11. _____
12. _____
13. _____
14. _____

Komandat bazë të *AutoCAD*-it

Për të realizuar një vizatim me *AutoCAD* përdoren komanda të ndryshme, të cilat kryejnë funksione të ndryshme. Përshkruani funksionet e tyre.

1. "Erase" _____
2. "Line" _____
3. "Arc" _____
4. "Rectangles" _____
5. "Polygon" _____
6. "Circle" _____
7. "Join" _____
8. "Move" _____
9. "Copy" _____
10. "Rotate" _____

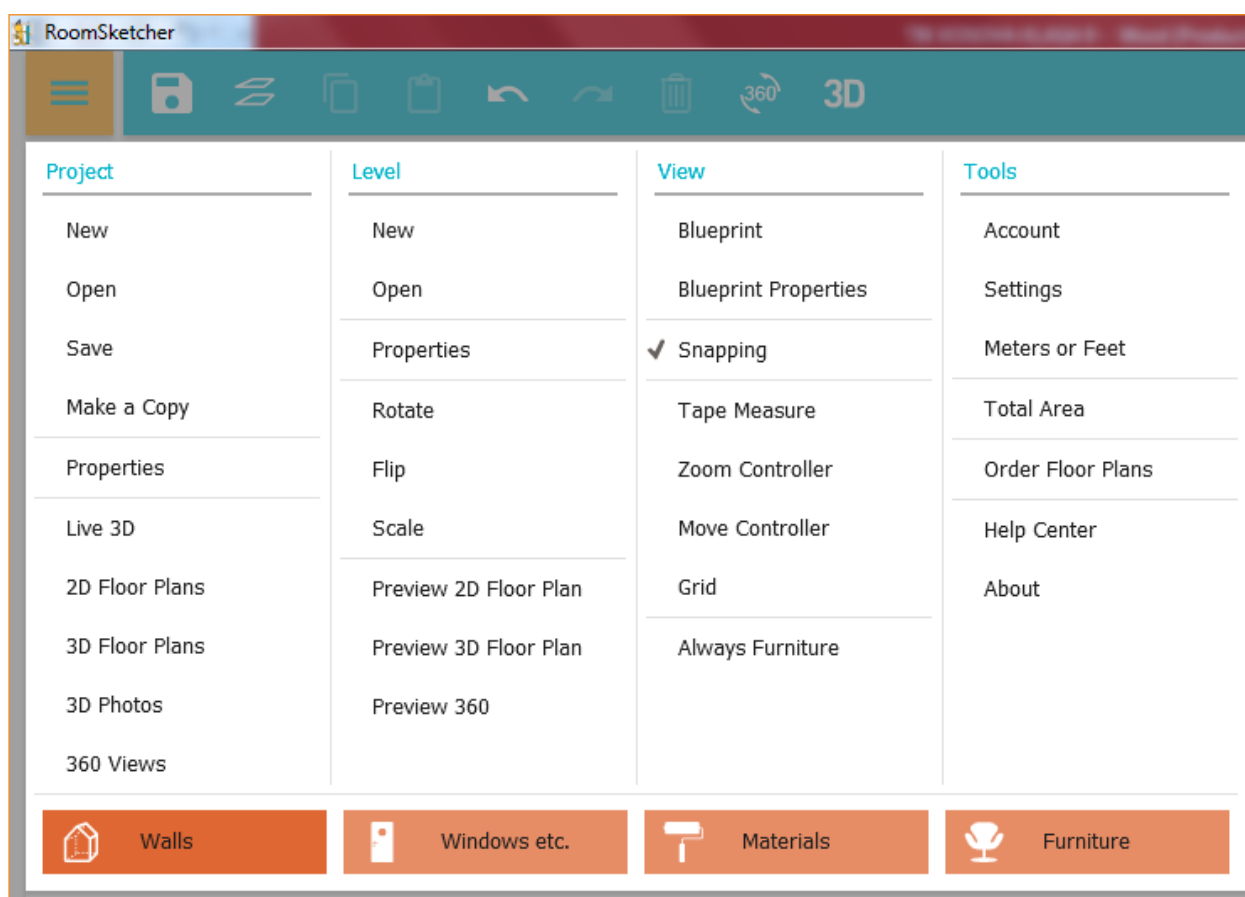
TEMA
1

Mësimi 4

Bazat e *RoomSketcher*-itDritarja e *RoomSketcher*-it

Pjesët kryesore të dritares së programit *RoomSketcher* janë:

1. _____
2. _____
3. _____

TEMA

1

Mësimi 5

Dizajnimi me *RoomSketcher*

Dizenjoni një dhomë fëmijësh, duke ndjekur hapat e mëposhtëm. Për secilin hap tregoni veprimet që kryet.

Hapja e projektit

- 1.
- 2.
- 3.

Dizajnimi i mureve

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

Dizajnimi i dyerve, dritareve

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Shtrimi i dyshemesë dhe mureve

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Vendosja dhe rregullimi i mobilieve

- 1.
- 2.
- 3.

TEMA
2

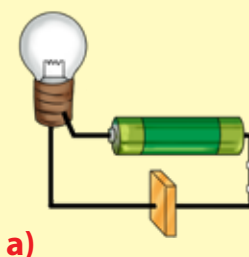
Mësimi 1

Materialet elektrike, përçuesit dhe izolatorët

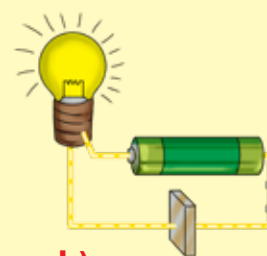
Nëpërmjet këtij ushtrimi ju kërkohet të ndërtoni një qark elektrik, për të kuptuar më mirë njohuritë që keni marrë rreth materialeve përçuese dhe izolatore.

Hapat për realizimin e detyrës:

Duke parë me vëmendje figurën, ndërtoni qarkun elektrik me elementet e dhëna: bateri, llambë, tela përcjellës, çelës. Me anë të një kapëseje, lidhni në qark materiale të ndryshme (një copë metal, qeramike, druri, plastike ose materiali tjetër). Nëse llamba nuk ndriçon, materiali është izolator (fig. a). Ndërsa kur llamba ndriçon, materiali është përçues (fig. b). Në këtë mënyrë do të kuptoni cilat materiale janë përçuese dhe cilat janë izolatorë.

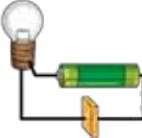
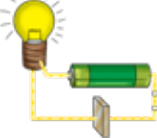
a)

b)

Provo veten

1. Materialet që keni provuar, grupojini në përçues dhe izolatorë në tabelën e mëposhtme.

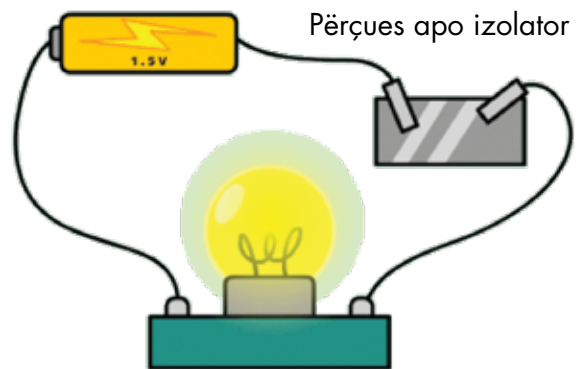
Izolatorë	Përçues
	

2. Si mendoni, a e përçon druri i njomë rrymën elektrike? Pse?

3. Bazuar në provën që bëtë në qarkun elektrik, renditni më poshtë emrat e 7 materialeve sipas përcjellshmërisë së tyre (pra, nga përcuesi më i mirë, te përcuesi më i keq).

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

4. Në figurë jepet testimi i përcjellshmërisë së fletës së aluminit. Si mendoni, a e përcjell alumini rrymën elektrike?

Ide për të realizuar ushtrimin: Materialet që mund të provoni: gotë plastike, karton, gomë, polisterol (bukë peshku), fletë alumini, shklop akullore, monedha, letër, tekstil, metale të ndryshme.

TEMA
2**Mësimi 3**

Organizimi i vendit të punës

Rregullat që duhet të ndiqen gjatë punës në laboratorin e teknologjisë janë:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____
7. _____
8. _____
9. _____

TEMA
2**Mësimi 4****Materialet elektroinstaluese**

Identifikoni pajisjet elektroinstaluese që jepen më poshtë:

1.**2.****3.****4.****5.**

TEMA
2
Mësimi 5

Elektromagneti

Në këtë ushtrim praktik do të ndërtoni një elektromagnet duke ndjekur hapat e mëposhtëm.

Hapat për ndërtimin e elektromagnetit:

A. Mbështillni lapsin me një tel përçues, në mënyrë që t'i jepni formën e një solenoidi. Lidhni të dyja skajet e solenoidit me një burim tensioni. Afroni busullën drejt njërit skaj të solenoidit.

1. A vëreni veprim të fushës elektromagnetike? Argumentoni përgjigjen.

2. Çfarë ndodh nëse shkyçni burimin e tensionit?

B. Tani vendosni një bërthamë hekuri në spirale.

1. Çfarë ndodh me elektromagnetin?

C. Proveni të zëvendësoni bërthamën e elektromagnetit me materiale të tjera, p.sh.: plastikë, qelq, alumin.

1. Në këto raste, elektromagneti do të jetë më i fortë apo më i dobët? Argumentoni përgjigjen.

TEMA
2
Mësimi 6
Instrumentet matëse elektrike

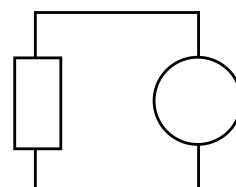
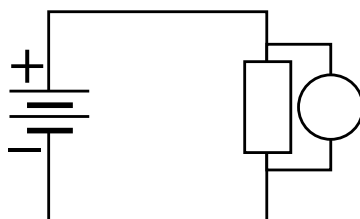
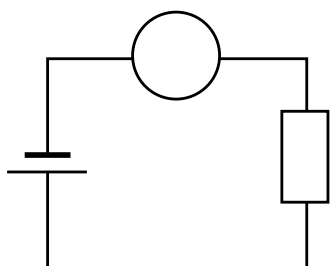
1. Identifikoni aparatet matëse dhe përshkruani funksionet e tyre.

2. Në figurat më poshtë tregohen skemat e lidhjes së aparateve matëse në qark. Plotësoni skemën me simbolet përkatëse të aparateve matëse.

TEMA
2

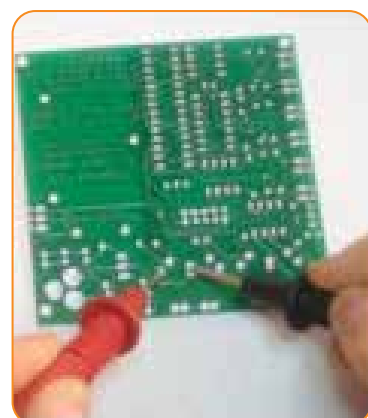
Mësimi 7

Multimetri dhe përdorimi i tij

Më poshtë janë dhënë disa nga përdorimet e multimetrit. Lexojini me vëmendje, pasi do t'ju nevojiten për të realizuar detyrën praktike në fletën pasardhëse.

Përdorimet e multimetrit janë të shumta. Nëpërmjet tij mund të kryhen testime të ndryshme:

- **Testimi i baterive:** Merrni bateri të ndryshme. Për të përcaktuar sa është voltazhi i baterisë, përdorni cilësimin e tensionit DC dhe prekni sondat në terminalet e saj (shih figurën përkatëse).
- **Testimi i një prize:** Për të kontrolluar nëse priza është e lidhur me rrjetin elektrik, zgjidhni diapazonin 200 volt dhe futni sondat në vendet e daljes së prizës. **Kujdes!** Këtë provë duhet ta kryeni vetëm në praninë e mësuesit/es në klasë!
- **Testimi i rrjedhës së vazhdueshme të rrymës në një qark elektrik:** Vendosni sondën e zezë në portën COM dhe sondën e kuqe në portën V, pastaj rrotulloni çelësin e aparatit për të matur rezistencën ose vazhdimësinë e rrymës. Vendosni sondat në dy pika të qarkut ku do të bëhet matja dhe lexoni vlerën në ekran. Nëse ka lidhje midis dy pikave (ekziston një rrymë e vazhdueshme midis tyre), atëherë multimetri do të lexojë zero ose

një vlerë afër zeros dhe gjithashtu do të dëgjoni një tingull "bip". Nëse nuk ka lidhje, nuk do të dëgjoni asnjë tingull.

- **Testimi i rezistencës:** Për të matur rezistencën e një rezistori me multimetër, sigurohuni që sonda e zezë të jetë vendosur në portën COM dhe sonda e kuqe në portën V. Rrotulloni çelësin në simbolin e Rezistencës (Ω). Vendosni majat e sondave në terminalët e rezistorit dhe lexoni vlerën në ekran. Ju mund të provoni disa rezistenca me diapazone të ndryshme.

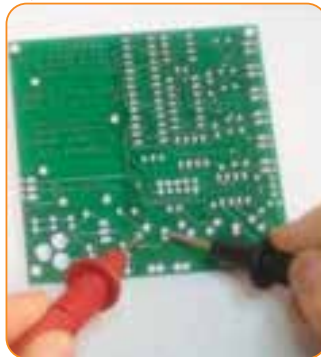
Detyrë praktike

1. Bazuar në fotografitë e mëposhtme, realizoni në shtëpi aktivitetet përkatëse.

a)

b)

c)

2. Çfarë mësuat nga secili prej tyre?

TEMA 2 Mësimi 8

Ndërtimi i elektrikut të dorës

Tashmë ju keni mësuar si ndërtohet një elektrik dore. Megjithatë, në këtë fletë do të praktikoni një mënyrë tjetër për të ndërtuar elektrikun. Mjafton të klikoni linkun:

<https://www.energizer.com/science-center/how-to-make-a-flashlight>

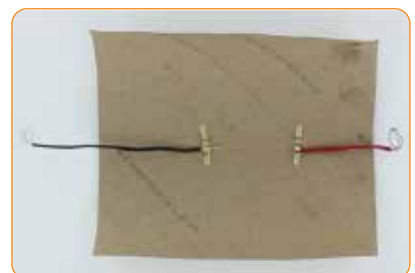
Hapat për ndërtimin e elektrikut të dorës

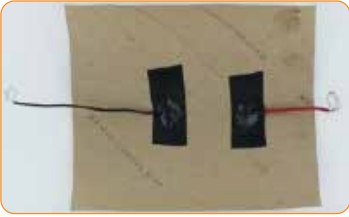
Materialet ose mjetet e nevojshme:

- 2 bateri
- tel bakri i izoluar (nr. 22)
- tub kartoni
- llambë e vogël ndriçuese 3 V
- 2 fiksues bronzi (brads), thumba pa kokë
- pjesë e vogël kartoni për mbajtjen e llambës
- kapëse letre
- shirit izolues (izolant)
- gotë prej letre/kartoni

Përshkrimi i punës

1. Priteni kartonin pak më shumë se gjatësia e dy baterive të vendosura njëra pas tjetrës. Vendosni dy fiksuesit prej bronzi me kapëse letre të bashkangjitur në njërin nga elementet e fiksimit.
2. Pritni dy tela dhe zhvishni të dyja skajet e tyre. Lidhni secilin skaj me fiksuesit dhe mbulojini me izolant.

3. Pritni një copë kartoni të vogël, aq sa të përshtatet me pjesën e sipërme të tubit. Bëni një vrimë në qendër të copës së kartonit dhe futni aty llambën.

4. Mbështillni njërin nga telat rreth trupit të llambës.

5. Lidhni bateritë në seri dhe përdorni izolantin për t'i bashkëngjitur ato me njëra-tjetrën (si në figurë). Vendosini bateritë në tubin e kartonit, mbështilleni tubin rreth qelizave dhe përdorni shirit izolues për ta siguruar atë.

6. Ngjiteni tubin e kartonit me llambën, duke u siguruar që kjo të kontaktojë me terminalin pozitiv të baterisë.

7. Lidhni telin në anën tjetër të tubit në terminalin negativ të baterisë, duke përdorur shirit izolant elektrik.

8. Hapni një vrimë në pjesën e poshtme të gotës prej letrë/kartoni dhe përdorni shiritin për ta siguruar atë mbi llambën në pjesën e sipërme të elektrikut të dorës.

9. Tani keni një elektrik dore që punon. Mbyllja e çelësit nëpërmjet kapëses së letrës lejon rrjedhën e rrymës nëpër qark dhe, për rrjedhojë, ndezjen e llambës.

TEMA 3 Mësimi 1

Elementet e elektronikës

1. Plotësoni fjalitë me fjalët e duhura: kondensator, element elektronik, rezistor, bobinë, diodë, çelësa.
 - a) _____ është çdo pajisje themelore që kontrollon rrymën elektrike në një qark elektronik dhe kryen një detyrë të veçantë.
 - b) _____ është një komponent pasiv, që ruan energjinë në formën e një fushe elektrike.
 - c) _____ është një përbërës elektronik, që kufizon rrymën elektrike ose rrjedhën e elektroneve.
 - d) _____ janë përbërës elektrikë, që shërbejnë për të shkëputur ose lidhur rrugën përçuese në një qark elektrik, duke ndërprerë rrymën elektrike ose duke lejuar kalimin e saj nga një përcjellës te tjetri.
 - e) _____ ruan energjinë në formën e një fushe magnetike, kur në të kalon rrymë elektrike.
 - f) _____ lejon kalimin e rrymës vetëm në një kah.

TEMA
3
Mësimi 2

Komponentët elektronikë pasivë

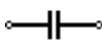
1. Komponentët elektronikë zakonisht klasifikohen në pasivë dhe aktivë, në varësi të funksioneve që ata kryejnë. Shkruani përkufizimin për komponentët pasivë.

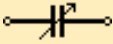
Komponentët pasivë: _____

2. Plotësoni tabelën e mëposhtme.

Pamja	Emërtimi	Simboli
		
		
		
		

3. Shkruani në tabelë veçoritë e kondensatorëve.

Emërtimi	Simboli	Pamja	Veçoritë
Kondensatorë fiks			
Kondensator fiks i papolarizuar			

Emërtimi	Simboli	Pamja	Veçoritë
Kondensator fiks i polarizuar			
Kondensatorë të ndryshueshëm			
Kondensator akordues ose rregullues (<i>tunable</i>)			
Kondensator prerës (<i>trimmer</i>)			

4. Lidhni me shigjetë.

Bobinë me bërthamë hekuri

Bobinë fikse

Bobinë e ndryshueshme

TEMA
3

Mësimi 3

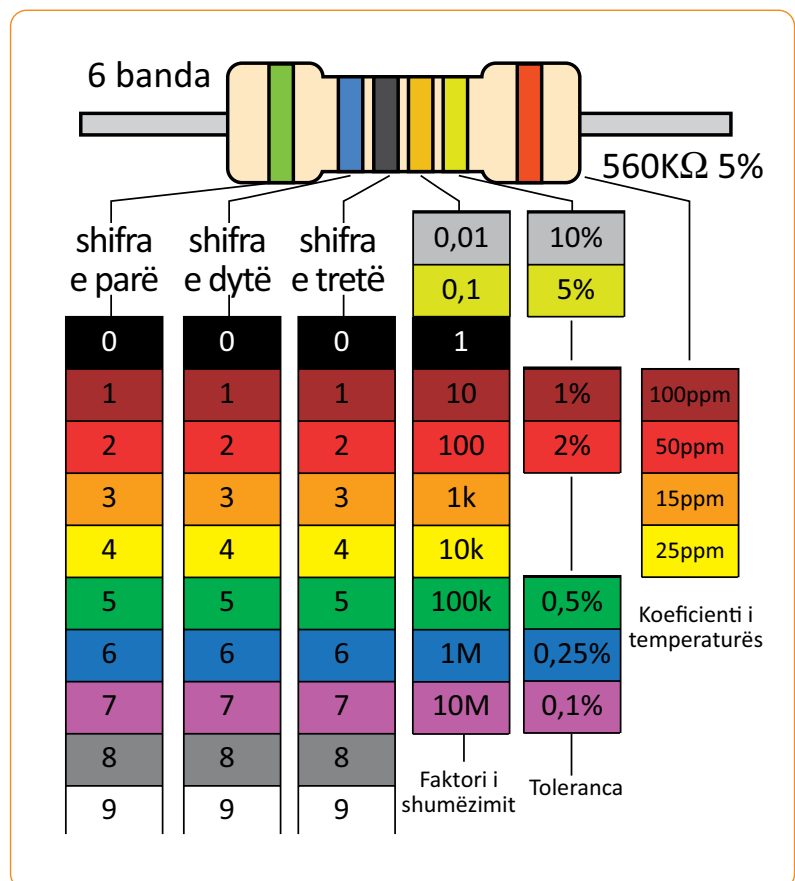
Llogaritja e vlerës së rezistencës sipas kodit të ngjyrave (në një rezistor)

Në rezistorët me 6 banda, tri ngjyrat e para tregojnë vlera të konsiderueshme; ngjyra e katërt tregon faktorin e shumëzimit, ngjyra e pestë tregon tolerancën dhe e gjashta tregon koeficientin e temperaturës TCR, që përcakton ndryshimin e rezistencës në varësi të ndryshimit të temperaturës së ambientit.

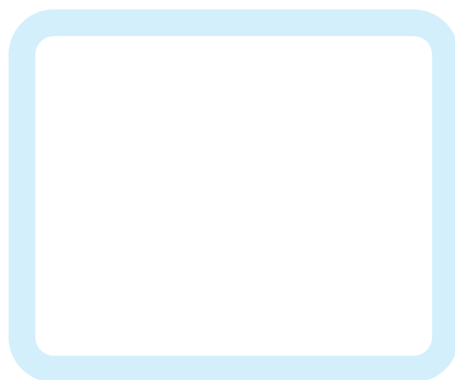
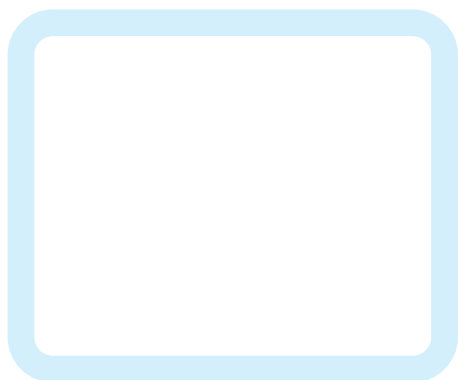
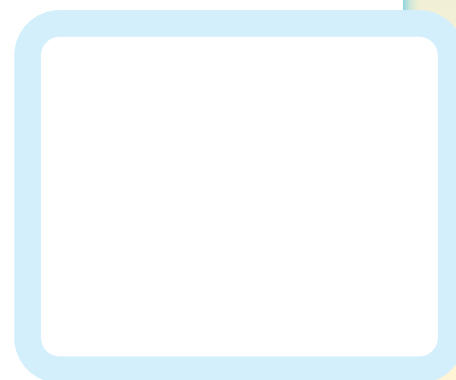
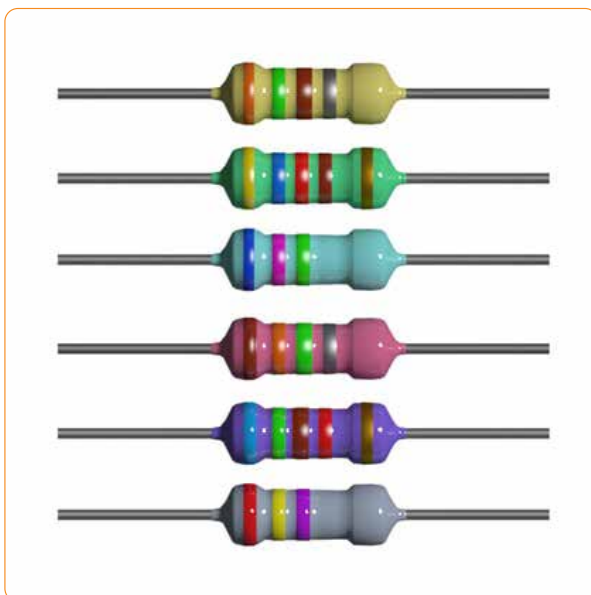
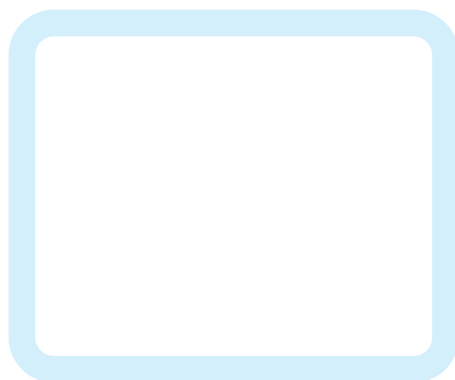
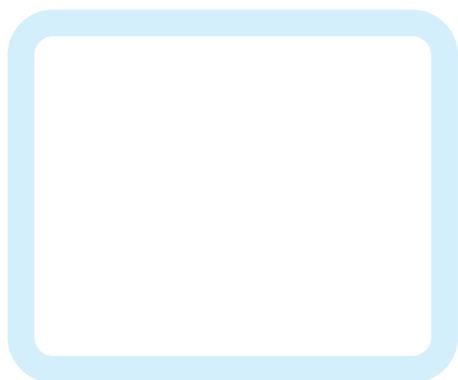
Shembull: Për të llogaritur kodin e ngjyrave të rezistencës me gjashtë banda, të cilat përbëhen nga ngjyrat: e gjelbër, e kaltër, e zezë, portokalli, e artë dhe e kuqe, nisemi nga këto të dhëna:

e gjelbër-5, e kaltër-6, e zezë-0, portokalli-3, e artë-5%, e kuqe-50 ppm.

Vlera e kodit të ngjyrës së rezistencës së paraqitur në figurë është:
 $560 \times 10^3 = 560\text{K}\Omega$, 5%, 50 ppm.

Llogaritni vlerën e rezistencës për secilin nga rezistorët e paraqitur në figurë:

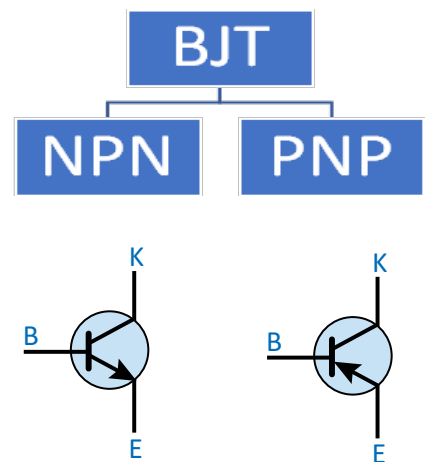
TEMA
3

Mësimi 4

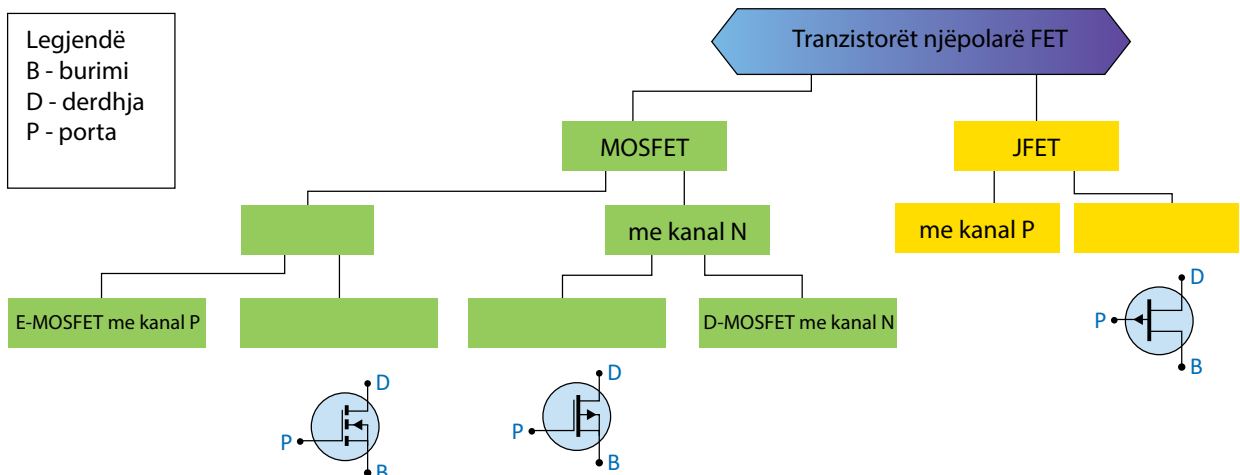
Komponentët elektronikë aktivë

- Shumica e përbërësve aktivë përbëhen nga pajisje gjysmëpërçuese, siç janë diodat, transistorët dhe qarqet e integruara. Vizatoni simbolet e disa llojeve të diodave dhe transistorëve. Më pas, emërtojini ato.

- Një nga komponentët aktivë janë transistorët, të cilët klasifikohen në dy grupe: BJT dhe FET. Secili prej këtyre mund të gjendet në dy konfigurime: të dopifikuar pozitivisht (tipi p), ose të dopifikuar negativisht (tipi n). Transistorët FET ndahen në dy grupe të tjera: JFET dhe MOSFET. Në figurë paraqitet klasifikimi i transistorëve BJT, si dhe simbolet përkatëse.

- Plotësoni diagramin e klasifikimit të transistorëve njëpolarë FET.

TEMA
3

Mësimi 5

Elementet gjysmëpërçuese. Diodat

Diodat LED përbëhen nga substancat kristalore që emetojnë dritë kur rryma qarkullon në diodë. Ato gjenden në ngjyra të ndryshme dhe përdoren si llamba dhe indikatorë që tregojnë funksionimin në shumë pajisje elektronike.

Fotodiodat përbëhen nga materiale gjysmëpërçuese që janë të ndjeshme ndaj dritës, të cilat energjinë e saj e shndërrojnë në energji elektrike (detektojnë dritë). Për këtë arsye, ato janë një zgjedhje ideale për qelizat diellore (*solarcells*) dhe komunikimet optike. Në figurë janë paraqitur disa lloje diodash.

1. Lidhni me shigjetë.

Dioda është e papolarizuar.

- Katoda është e lidhur me polin pozitiv të baterisë dhe anoda me polin negativ. Në këtë rast, në diodë nuk kalon rrymë.

Dioda është e polarizuar në të drejtë.

- Katoda është e lidhur me polin negativ të baterisë dhe anoda me polin pozitiv. Në këtë rast, në diodë kalon rrymë, dhe dioda është e polarizuar në të drejtë.

Dioda është e polarizuar në të kundërt.

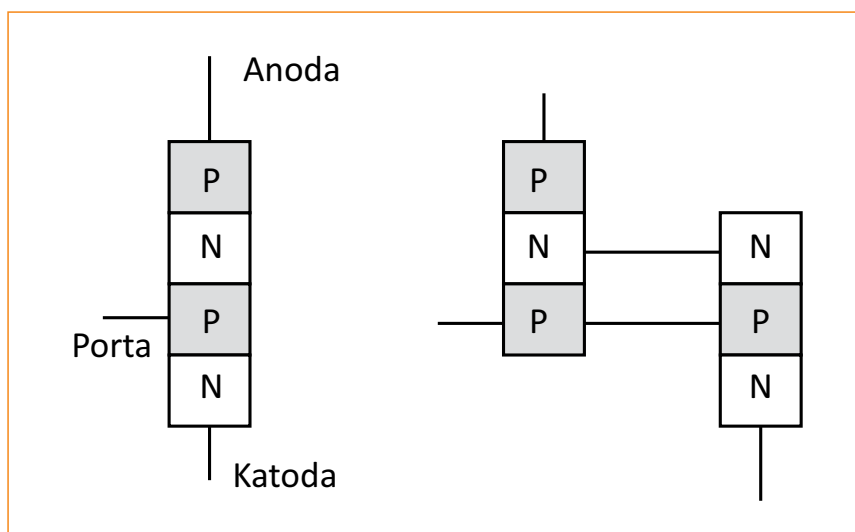
- Në diodë nuk zbatohet tension.

TEMA
3

Mësimi 6

Transistori dhe tiristori

Aktivitet: Struktura PNPN e një tiristori mund të interpretohet si dy bashkime p-n-p dhe n-p-n (dy transistorë të bashkuar së bashku). Rryma e kolektorit nga transistori NPN ushqen bazën e transistorit PNP. Në mënyrë të ngjashme, rryma e kolektorit nga transistori PNP ushqen bazën e transistorit NPN. Ndërtoni skemën duke përdorur simbolet e transistorit.

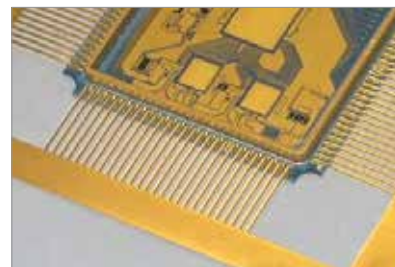
TEMA
3

Mësimi 7

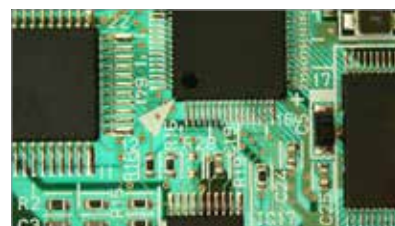
Qarqet e integruara

1. Jepni shpjegimin për secilin nga qarqet e mëposhtme:

a) Qarqet e integruara digjitale

b) Qarqet e integruara analoge

c) Qarqet e integruara të përziera

2. Renditni emrat e disa pajisjeve, të cilat përmbajnë qarqe të integruara.

3. Shpjegoni ç'lloje qarqesh të integruara gjenden në pajisjet që keni përmendur më lart.

TEMA
3
Mësimi 8

Mikrokontrolleri

1. Plotësoni në tabelë veçoritë e mikroprocesorit dhe mikrokontrollerit.

Mikroprocesor	Mikrokontroller

2. Qarkoni përgjigjen e saktë.

Një mikrokontroller duhet të ketë të paktën:

- a) RAM, ROM, portat hyrje/dalje dhe kohues;
- b) CPU, RAM, portat hyrje/dalje dhe kohues;
- c) CPU, RAM, ROM, portat hyrje/dalje dhe kohues;
- d) CPU, ROM, portat hyrje/dalje dhe kohues.

3. Qarkoni përgjigjen e saktë.

Ndryshe nga mikroprocesorët, mikrokontrollerët mund t'i shfrytëzojnë më së miri bateritë pasi ata kanë:

- a) shpërndarje fuqie më të lartë;
- b) konsum fuqie më të ulët;
- c) konsum tensioni (voltazhi) më të ulët;
- d) konsum rryme më të ulët.

4. Gjeni në internet nga një zbatim për secilin prej mikrokontrollerëve 8, 16, 32 dhe 64 bit.

5. Shkruani emrat e tri pajisjeve elektronike që keni në shtëpi dhe tregoni cila prej tyre ka mikrokontroller dhe cila mikroprocesor.

Pajisja	Mikroprocesor/Mikrokontroller

6. Shënoni me ✓. Ndryshe nga mikroprocesori, mikrokontrolleri mund t'i shfrytëzojë më së miri bateritë, pasi ai ka:

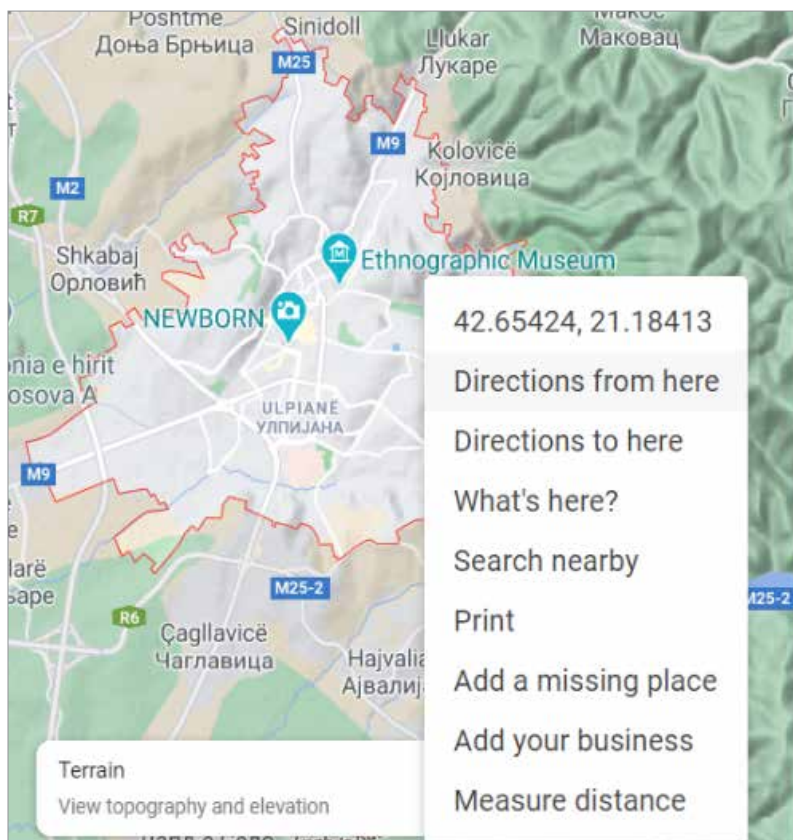
- a) shpërndarje fuqie më të lartë. ☐
- b) konsum fuqie më të ulët. ☐
- c) konsum tensioni (voltazhi) më të ulët. ☐
- d) konsum rryme më të ulët. ☐

TEMA
4

Mësimi 7

Përdorimi i *Google Maps*

Në figurë është dhënë menuja që shfaqet nga klikimi me të djathtën në një pozicion gjeografik kur përdorim aplikacionin *Google Maps*. Shpjegoni funksionet e komandave që përmban kjo menu.

TEMA
5 Mësimi 6

Sistemi operativ, programet aplikative dhe drajverat

1. Përshkruani funksionet e programeve të mëposhtme.

Programet e zbatimit

Programet e sistemit

Drajverat

TEMA 5 Mësimi 8

Instalimi i paketave të programeve aplikative dhe drajverave

Punë praktike

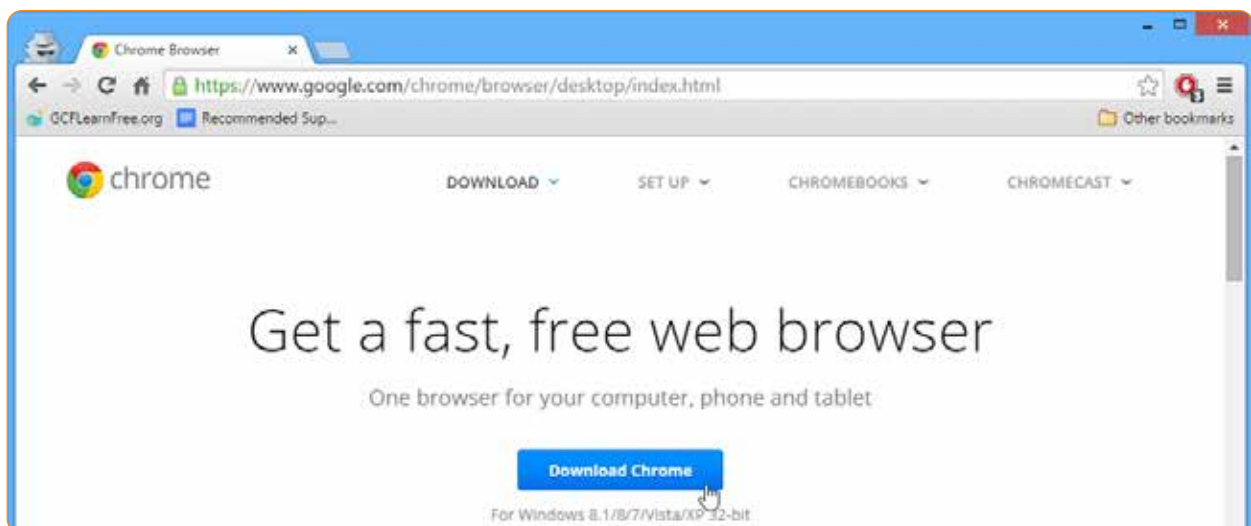
Në këtë fletë pune do të njiheni me një nga mënyrat më të thjeshta të shkarkimit të një softueri të ri në kompjuterin tuaj.

1. Hapat që duhet të ndiqni:

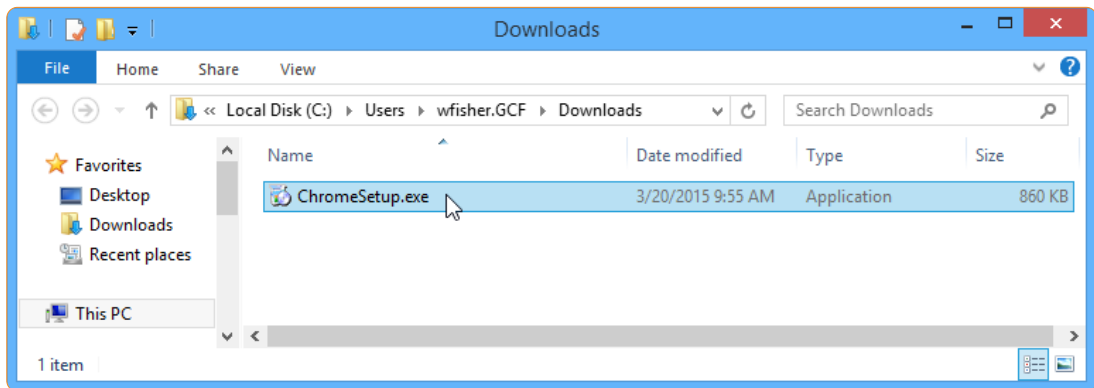
Mënyra më e zakonshme është shkarkimi i softuerit nga interneti. Aplikacione si *Microsoft Office* dhe *Adobe Photoshop*, tani mund të blihen e të shkarkohen në kompjuterin tuaj. Gjithashtu, softuerin mund ta instaloni edhe në një mënyrë tjetër, pa pagesë. Për shembull, nëse doni të instaloni *Google Chrome web browser*, mund të vizitoni faqen web të browser-it: <https://www.google.com/chrome/> dhe të klikoni butonin *Download*.

Skedari i instalimit do të ruhet në kompjuterin tuaj në formatin .exe. Kjo është shtesa standarde për instalimin e skedarëve në kompjuterat me sistem operativ *Windows*. Ju mund të ndiqni hapat e mëposhtëm për të instaluar një aplikacion nga një skedar .exe.

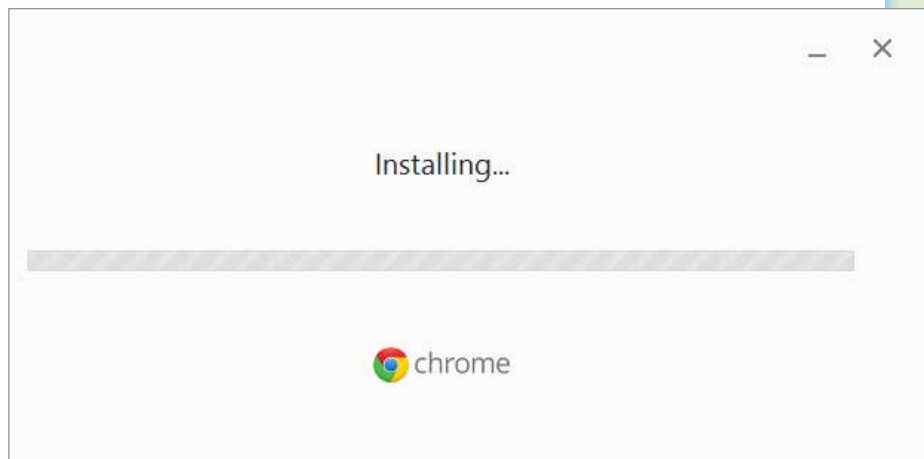
- Pasi keni hapur faqen zyrtare të *Chrome*, klikoni butonin *Download Chrome*.

- Gjeni dhe klikoni dy herë në skedarin .exe. Zakonisht ndodhet në folderin *Downloads*.

- Shfaqet një dritare dialoguese, e cila ju kërkon të ndiqni instruksionet për instalimin e programit.
- Pasi programi instalohet, ju mund të hapni aplikacionin nga menuja *Start* (për *Windows 7*) dhe *Start Screen* (për *Windows 8*, *Windows 10*).

2. Instalimi i drajverave të pajisjeve që lidhen me kompjuterin

Nëse pajisja ndodhet në listën ekzistuese, mjafton të bëjmë **Upgrade** (përmirësimin) e drajverit të pajisjes. Për këtë ndjekim hapat e mëposhtëm:

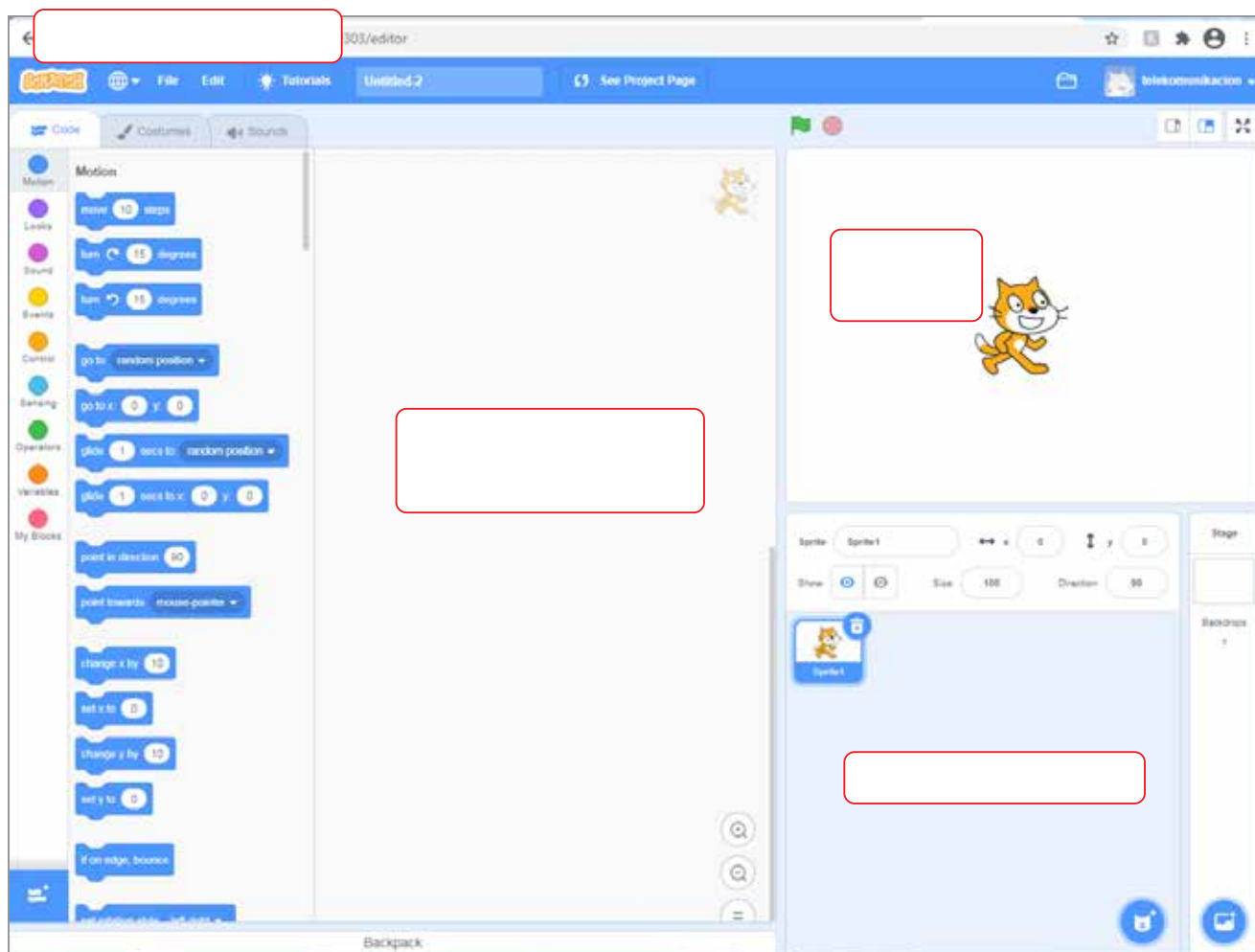
1. hapim **Device Manager**;
2. në **Device Manager**, zgjedhim pajisjen që duam të bëjmë *upgrade*;
3. klikojmë me të majtën e mausit ikonën e pajisjes, pastaj zgjedhim **Properties**;
4. në dritaren **Properties** klikojmë butonin **Driver**;
5. klikojmë butonin **Update Driver**;
6. ndjekim instruksionet nga *Update Driver Software Wizard*;
7. pas instalimit të drajverit, rristojmë kompjuterin.

TEMA 5 Mësimi 11

Njohja me programin *Scratch*

1. Tregoni në figurën e mëposhtme elementet kryesore të ndërfaqes së programit *Scratch*.

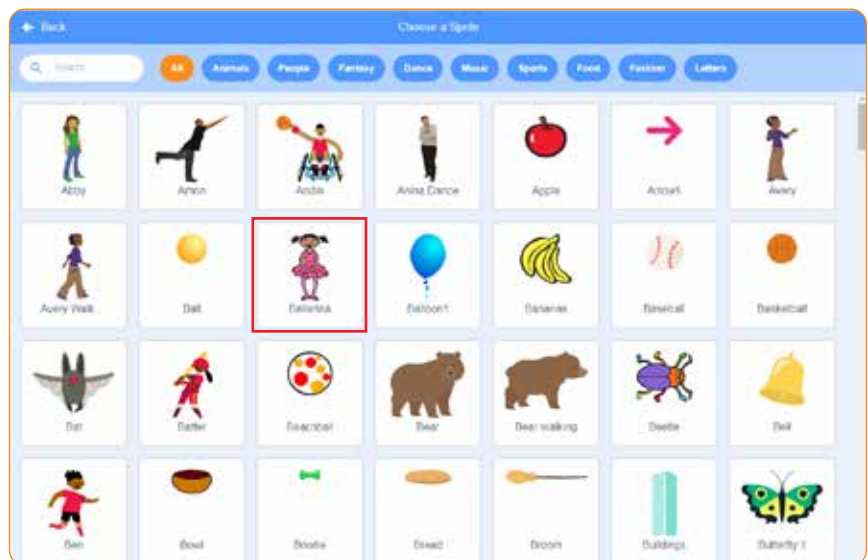
TEMA 5 Mësimi 12

Krijimi i projekteve në *Scratch* (punë në laborator)

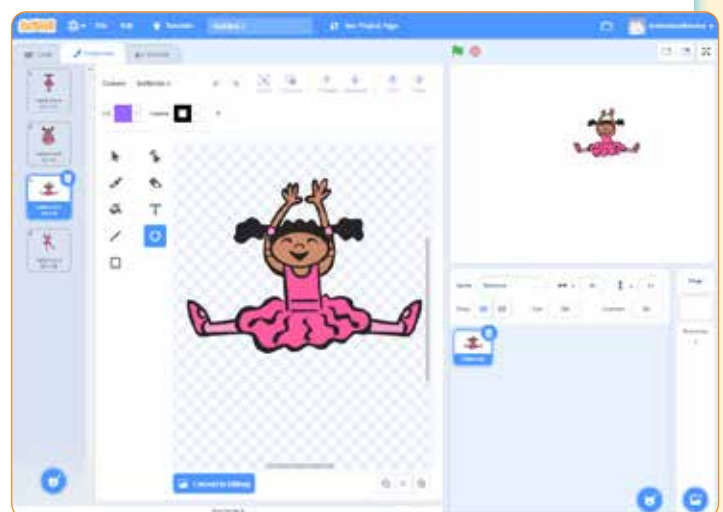
Animimet në *Scratch*

Le të shohim konkretisht se si mund t'i realizoni animimet nëpërmjet programit *Scratch*. Në rastin konkret, në skenën e *Scratch*-it do të vendosni një personazh, që do të kërcejë nën ritmin e muzikës. Për këtë ndiqni hapat e mëposhtëm:

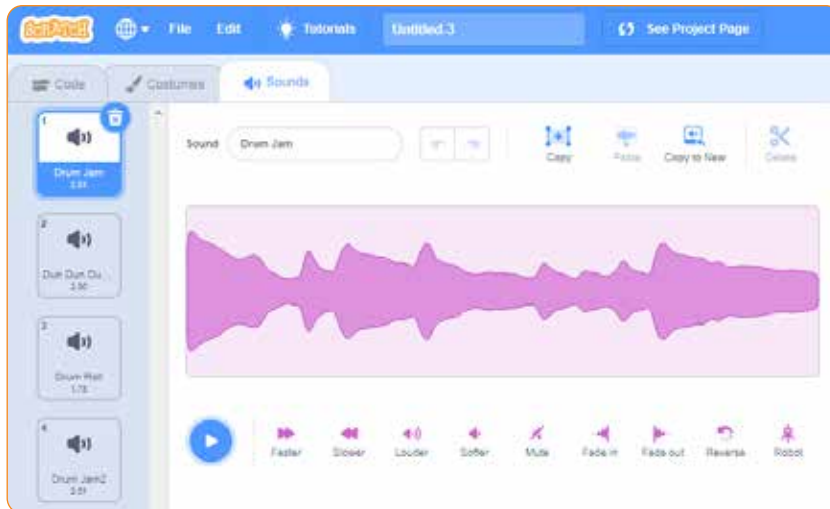
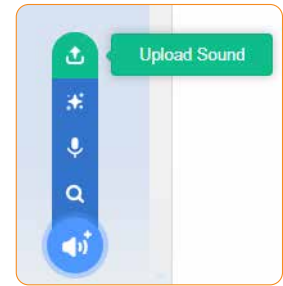
- Krijoni një projekt të ri (pra, fshini *macen* dhe vendosni një *sprite* të ri). Në këtë rast vendosni *sprite*-in ***balerina***, siç tregohet në figurën përbi.

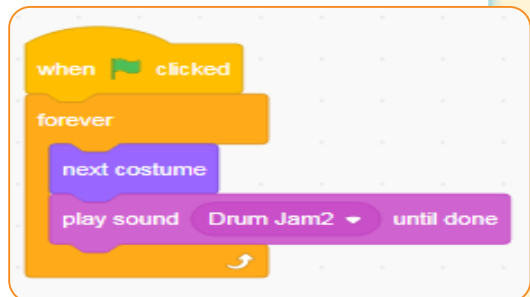
- Klikoni ikonën ***Costumes***, e cila ju hap një dritare të re për të ndryshuar "shfaqjen" e personazhit tonë. Në anën e majtë të dritares ***Costume***, ju shikoni të gjitha fotot e balerinës në pozicione (shfaqje) të ndryshme. Këto ndodhen të gjitha në bibliotekën e *Scratch*-it (shih në figurë). Nëse dëshironi, mund të ngarkoni fotot tuaja aty, duke klikuar ***upload costume*** ose ***camera***.

- Duke qenë se personazhi (balerina) do të kërcejë, do t'ju duhet të zgjidhni muzikën që e shoqëron. Për këtë, mund të ngarkoni skedarët e muzikës që ju pëlqen, ose mund të përdorni ata që gjenden në bibliotekën e **Scratch**-it. Për këta të fundit klikoni te **Sounds**. Te menuja klikoni mbi dosjen dhe zgjidhni pjesën muzikore (figura përbri).

- Në mënyrë që pjesa muzikore të luhet dhe balerina të kërcejë, do të krijoni një bllok me kode si në figurën në krah.
- Në fund, vendosni skenën tek ikona e **Stage** dhe argëtohuni me shfaqjen e balerinës (figura e mëposhtme).

TEMA

5

Mësimi 19

Lundro i sigurt (dokument për portofol)

Emri/Mbiemri: _____

Klasa: _____

A. Plotëso.

- Çdo informacion personal lë gjurmë në internet, prandaj _____

B. Jepni mendimin tuaj për secilën nga situatat e mëposhtme dhe argumentet përkatëse.

1. Vesa flet me një shoqe në internet, e cila quhet Julia. Krahës disa të dhënave personale që i ka treguar Julias, si për shembull moshën, pëlqimet rreth librave, muzikës, filmave etj., Vesa i tregon edhe adresën e shkollës ku mëson. Si ju duket ky veprim? Pse?

2. Elisa ka njohur një shoqe në internet, të cilën e quajnë Sara. Me aq sa kanë folur, Elisa di që Sara ka të njëjtën moshë me të dhe banon në të njëjtin qytet. Sara dëshiron ta takojë Elisën në një qendër tregtare, për të bërë blerje të ndryshme. Si duhet të veprojë Elisa në këtë rast? Pse?

3. Drini ka marrë një *e-mail* nga dikush, të cilin nuk e njeh. Bashkëngjitur me *e-mail*-in është një dokument. A duhet ta hapë Drini dokumentin? Pse?

4. Besi është duke punuar në kompjuter kur, papritur, i vjen një mesazh, i cili i thotë se ka fituar një laptop. Për të marrë laptopin, atij i duhet vetëm të dërgojë adresën dhe numrin e tij të telefonit. Çfarë duhet të bëjë Besi në këtë rast? Pse?

TEMA
5

Mësimi 20

Kujdesi për kompjuterin

A. Si mund ta shmangim ose ta minimizojmë rrezikun e infektimit të kompjuterit?

B. Lexoni me kujdes këshillat për antiviruset. Më pas, përgjigjuni pyetjeve të ushtrimit të mëposhtëm.

1. Gjeni një antivirus vetëm nga burime të njohura dhe të besueshme.
2. Sigurohuni që keni të instaluar versionin e fundit të programit antivirus dhe që është i konfiguruar të përditësohet automatikisht.
3. Sigurohuni që antivirusi t'i skanojë automatikisht pajisjet e jashtme USB dhe mbrojtja në kohë reale është e aktivizuar.
4. Kushtojuni vëmendje vërejtjeve dhe mesazheve paralajmëruese që dalin herë pas here në monitor nga programi antivirus që keni të instaluar.
5. Mos e çaktivizoni apo çinstaloni programin antivirus, edhe nëse ju duket sikur e ngadalëson kompjuterin, bllokun një faqe ose ju ndalon të instaloni një aplikacion.
6. Mos instaloni më shumë se një program antivirus, sepse kjo do të shkaktojë një çrregullim në kompjuterin tuaj dhe do të ulë nivelin e sigurisë së tij.

C. AUTORITETI DHE SAKTËSIA

Supozojmë se do të klikoni në linkun:
<http://zapatopi.net/afdb/>

- Cili është burimi që e ka shkruar këtë informacion?
- A është i besueshëm ai? Po informacioni, a është i saktë?

PYETJE VLERËSUESE

1. A mund të gjesh apo zbulosh se kush e ka krijuar këtë faqe?

2. Cili është historiku i krijimit të kësaj faqeje? Po përparësitë dhe të drejtat e autorit të kësaj faqeje, cilat janë?

3. Si do të provoni vërtetësinë e informacionit të kësaj faqeje?

TEMA 5 Mësimi 22

Platformat *online*

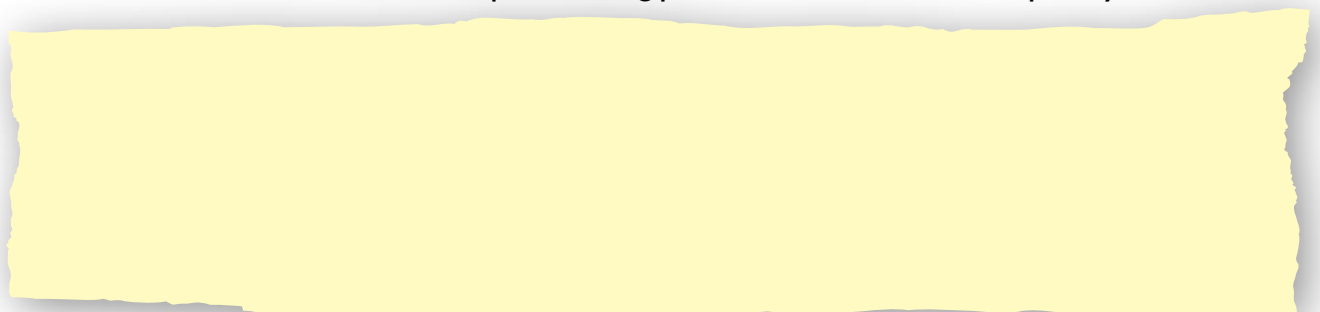
1. Krijoni një takim në *Zoom*. Shkruani hapat që ndoqët për të ftuar shokët e klasës.

2. Shkëmbeni me shokët një prezantim në *PowerPoint*. Shkruani hapat që ndoqët për të shkëmbyer informacionin me shokët.

3. Përshtuani vështirësitë që hasët gjatë realizimit të kësaj detyre.

4. Shkëmbeni idetë tuaja me shokët dhe mësuesin/en rreth takimit që realizuat në *Zoom*.

TEMA
6
Mësimi 1
Punësimi dhe vetëpunësimi

Në këtë mësim, ju jeni njohur me format e ndryshme të punës. Për t'ju ndihmuar, në mënyrë që ta keni më të lehtë përzgjedhjen e punës në të ardhmen, ju kërkohet të reflektoni dhe t'iu përgjigjeni pyetjeve të mëposhtme.

- 1.** Cilat janë lëndët mësimore dhe aktivitetet që ju tërheqin më shumë? Renditini sipas rëndësisë së tyre.

Lëndë	Aktivitete
1.	
2.	

- 2.** Cili është profesioni që do të donit të kishit në të ardhmen?

- 3.** Argumentoni përgjigjen, duke iu përgjigjur pyetjeve të mëposhtme:

a) A mendoni se i keni aftësitë apo talentin e duhur për të ushtruar në të ardhmen profesionin që dëshironi? Ku bazoheni për këtë?

b) Diskutoni me shokët/shoqet rreth mundësive që do të keni në të ardhmen rreth profesionit që dëshironi dhe shkruani shkurtimisht disa nga opinionet që ndatë së bashku.

TEMA
6

Mësimi 2

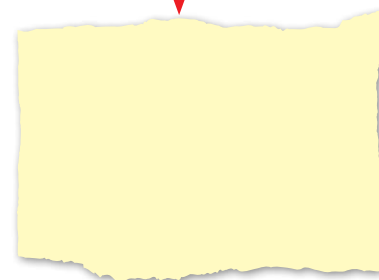
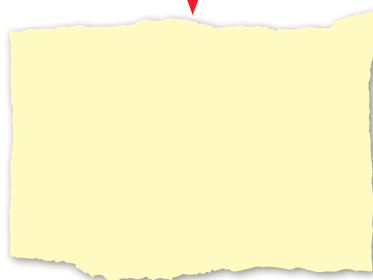
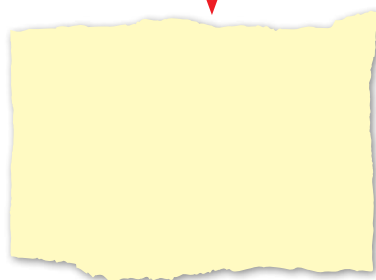
Vlerat personale dhe vendimmarrja

1. Plotësoni hartat e mëposhtme me të dhëna rreth profesionit që dëshironi të keni në të ardhmen, aftësive që kërkon ai, si dhe mjedisit ku do të punoni. Më pas, përgjigjuni shkurtimisht pyetjeve.

Mjedisi i punës

Profesioni

Aftësitë

- a) Si mendoni, ku mund ta ushtroni profesionin që dëshironi?
-
- b) A ka vende të lira pune në zonën ku jetoni, apo duhet të zhvendoseni diku tjetër?
-
- c) Çfarë arsimi të mesëm kërkon profesioni që keni dëshirë të ushtroni në të ardhmen: profesional apo të përgjithshëm?
-
- d) Nëse do të vazhdoni studimet e larta, cilën degë do të zgjidhni?
-
- e) Bëni një listë të shkathtësive që keni dhe të atyre që do të donit t'i përmirësoni, për të realizuar synimet tuaja në lidhje me karrierën.
-

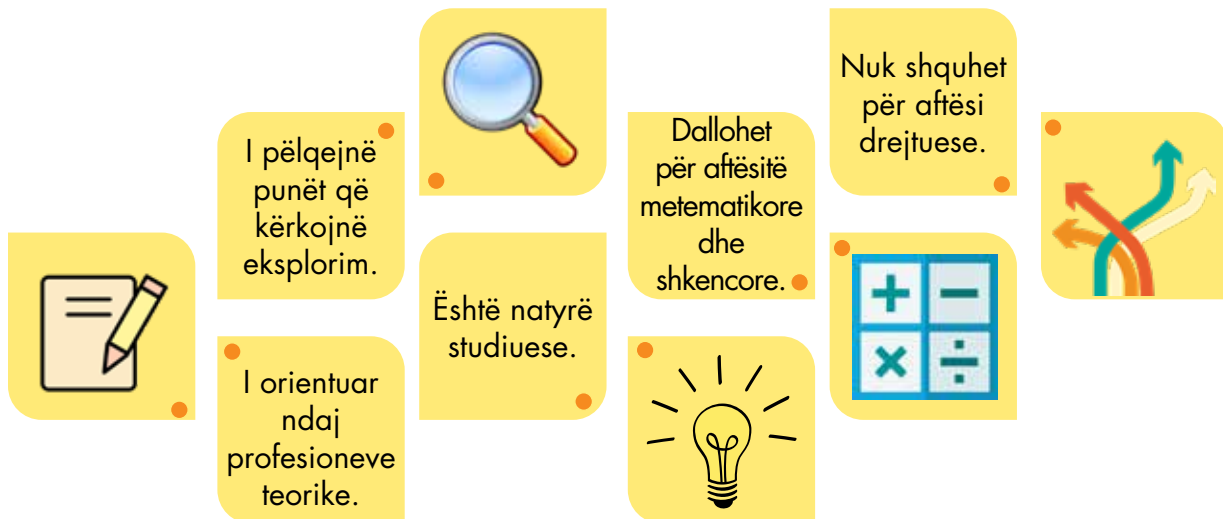
Njohja me disa mjedise pune dhe karakteristikat e tyre

Mjedisi hulumtues

Ky mjedis kërkon kompetenca:

- Analitike • Shkencore • Teknike e verbale

- **Tipi hulumtues**

- **Profesionet hulumtuese**

Mjedisi artistik

Mjedisi artistik kërkon: • Aftësi • Interesa • Vlera

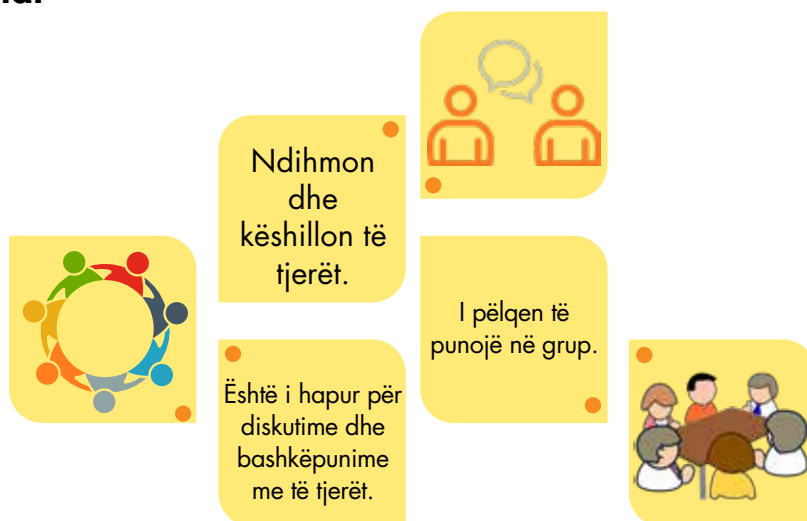
• Tipi artistik

• Profesionet artistike

• Tipi social

• Profesione sociale

- **Tipi ndërmarrës**

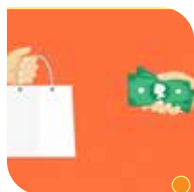

I pëlqen të ndërmarrë iniciativa apo nisma.

Shquhet për aftësi komunikuese dhe drejtuese.

- **Profesionet ndërmarrëse**

Politikan

Producent televiziv

Menaxher

Shitës

- **Tipi konvencional**

- **Profesionet konvencionale**

TEMA

6

Mësimi 3

Intervistat dhe profesionet

1. Supozoni se keni vendosur të hapni një biznes në zonën tuaj. Ju e dini tashmë se përpara se të hapni një biznes, duhet të njihni mirë nevojat e tregut dhe kërkesat e tij. Gjithashtu, duhet të jeni në gjendje të kuptoni nëse keni aftësitë e duhura për të hapur biznesin.

Për të njohur më mirë situatën, do t'ju këshillojmë të realizoni një intervistë me një biznesmen të zonës ose me një ekonomist.

- a) Hartoni pesë pyetje për këtë intervistë dhe shkruajini më poshtë.

- b) Zhvilloni intervistën duke mbajtur shënim përgjigjet.

- c) Analizoni përgjigjet duke shpjeguar se cilat janë aftësitë kryesore që duhet të keni për të operuar në këtë fushë.

TEMA

6

Mësimi 4

Ndërlidhja e profesionit me aftësitë

Përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme. Në varësi të përgjigjeve, argumentoni se cili është profesioni që ju përshtatet më së miri dhe pse.

1. Çfarë ju pëlqen të bëni në kohën e lirë: të dilni për shëtitje, apo të qëndroni në shtëpi dhe të lexoni?

2. Kur të përfundoni shkollën, do të nisni punën për ndërtimin apo mobilimin e një këndi të shtëpisë suaj, për shembull, kuzhinës; do të merreni me planifikimin e buxhetit mujor të familjes, apo do t'i hyni punës për të ngritur një sipërmarrje?

3. Në fundjavë apo ditët e pushimeve, ju pëlqen më shumë të eksperimentoni në kuzhinë duke përgatitur gatime të ndryshme, të merreni me rregullimin e orendive të shtëpisë, apo të punoni në kompjuter?

4. Për realizimin e një projekti, dëshironi të punoni në mënyrë të pavarur apo të jeni pjesë e një ekipi?

TEMA
6

Mësimi 5

Hulumtim dhe aftësim

Këtë fletë pune ju kërkohet ta zhvilloni në formën e një projekti kërkimor.

1. Hulumtoni dhe përgatitni një prezantim rreth 5 minuta për profesionin që do të përzgjidhni. Pyetjet për të cilat kërkohet përgjigje janë si më poshtë:

- Çfarë është puna?

- Pse mendoni se jeni të aftë për të realizuar punën që kërkon?

- Çfarë aftësish personale keni për t'ju përgjigjur kërkesave të punës së përzgjedhur?

- Çfarë shkathtësish dhe kualifikimesh ju nevojiten për të bërë punën që keni përzgjedhur?

TEMA
7

Mësimi 1

Plani i biznesit

Supozoni se në lagjen tuaj do të hapni një dyqan ëmbëlsirash dhe për këtë ju nevojitet një plan-biznesi. Shkruani hapat që do të ndiqni për hartimin e tij. (Këtë fletë pune mund ta vendosni në portofolin e nxënësit.)

Mendoni se keni mundësi të hapni një biznes në të ardhmen?
Argumentoni përgjigjen tuaj për secilin rast.

TEMA
7

Mësimi 2

Ndërmarrësia dhe krijimi i produktit

Në këtë mësim, u njohët me veçoritë e një ndërmarrësi, si dhe me aftësitë e tij. Për t'ju ndihmuar t'i fitoni edhe ju këto kompetenca, përgjigjuni pyetjeve të mëposhtme me shkrim, duke dhënë argumentin përkatës.

1. Duke analizuar me vëmendje situatën në komunitetin ku jetoni, cili do të ishte sipas jush një produkt që mungon dhe pse?

2. Nëse komuniteti do t'ju kërkonte të bënit diçka inovatore, çfarë do të krijonit dhe pse?

3. Si dhe me kë do të bashkëpunonit për të financuar idenë tuaj?

4. Si do ta bindnit investitorin dhe komunitetin që produkti juaj vlen?

5. Pasi t'u jeni përgjigjur pyetjeve, krijoni një prezantim (rreth 5 minuta) në *Prezi*, përmes të cilit t'u shpjegoni shokëve idetë që keni lidhur me fushën e ndërmarrësisë.

TEMA
7
Mësimi 3
Mbrojtja në punë

1. Shkruani pesë rregulla që duhet të zbatohet në një vend pune.

Situatë: Mira punon shitëse në një dyqan veshjesh. Një ditë, kur po hynte në dyqan, rrëshqiti në dysHEME dhe ndrydhi këmbën.

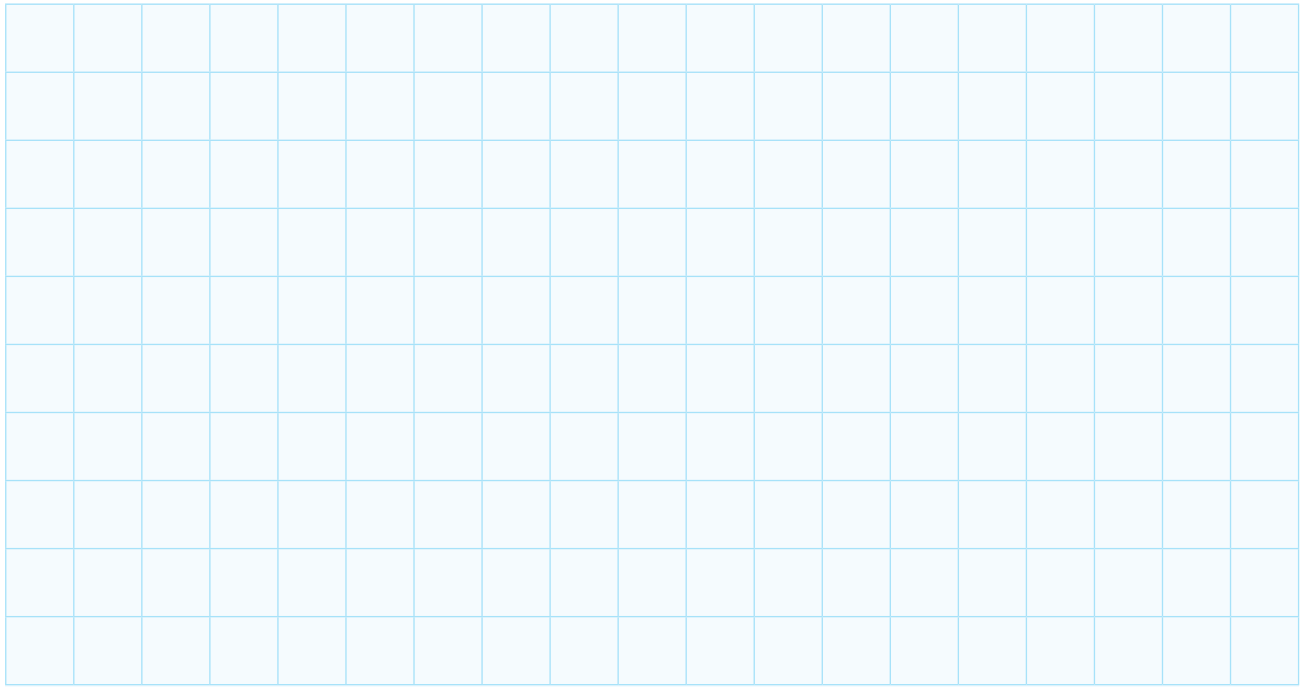
Si mendoni:

a. Përse i ndodhi ky incident Mirës?

b. Çfarë mund të kishte bërë ajo për ta shmangur lëndimin?

c. A ka lidhje kjo situatë me sigurinë në punë? Pse?

2. Vizatoni një mjedis pune, për shembull në një pishinë. Mjedisi i punës duhet të ketë hapësirën e nevojshme si për pushuesit, ashtu edhe për punonjësit.

Kategorizoni nëpërmjet ngjyrave të gjithë mjedisin e punës:

- Ngjyrosni **me të kuqe** vende apo objekte që bartin rreziqe të sigurisë.
- Ngjyrosni **me të gjelbër** lëndë apo objekte që bartin rreziqe kimike.
- Ngjyrosni **me portokalli** materialet që bartin rreziqe biologjike.
- Ngjyrosni **me të kaltër** vende apo objekte që bartin rreziqe të tjera shëndetësore.

3. Çfarë do të bënit ju, për të shmangur rreziqet e lartpërmendura?

Referenca

<https://www.roomsketcher.com>
<https://www.autodesk.com/education/free-software/autocad>
www.phet.colorado.edu
<https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zsfgr82/test>
<https://ncert.nic.in/vocational/pdf/kvcj103.pdf>
<https://emedia.rmit.edu.au/dlswb/Toolbox/electrotech/toolbox1204/resources/01principles/07measurement/01meters.htm>
<https://www.energizer.com/science-center/how-to-make-a-flashlight>
https://cnx.org/contents/_QE3LXJi@7/Electric-Circuits-Grade-10
<https://microbit.org/>
https://www.electronics-tutorials.ws/resistor/res_2.html
<https://www.calculator.net/resistor-calculator.html>
<https://www.elprocus.com/different-types-of-resistors-and-color-codes-in-electronic-circuits/>
<https://www.electricaltechnology.org/2015/04/types-of-ics-classification-of-integrated-circuits-and-their-limitation.html>
<https://www.toppr.com/ask/content/story/amp/integrated-circuits-advanced-83657/>
<http://www.electronicandyou.com/basic-electronic-components-types-functions-symbols.html>
https://www.e-ucebnici.mon.gov.mk/pdf/109_Analogna%20elektronika_II_ALB_PRINT.pdf
<http://www.akafp.gov.al/wp-content/uploads/2014/09/8-Per-Lenden-Bazat-e-elektronikes-kl.10-TIK-19.pdf>
<https://www.codrey.com/resistor/resistor-basics/>
<https://makecode.microbit.org/>
<https://www.theengineeringprojects.com/2018/03/introduction-to-microcontrollers.html>
<https://www.vlsifacts.com/different-applications-microcontroller/>
<https://www.theguardian.com/technology/2017/nov/01/under-the-skin-how-insertable-microchips-could-unlock-the-future>
<https://www.euronews.com/2018/05/31/microchips-are-getting-under-the-skin-of-thousands-in-sweden>
www.microbit.org
<https://makecode.microbit.org/>
<https://microbit.org/projects/do-your-bit/>
https://stikk.org/wp-content/uploads/2018/11/Publications_2015_-_Skills_Gap_SQ.pdf
<https://www.bbc.co.uk/bitesize/guides/zg6g87h/revision/2>
<https://www.uis.edu/informationtechnologyservices/wp-content/uploads/sites/106/2013/04/Introduction-to-Prezi-2014.pdf>
<https://support.microsoft.com/en-us/office/download-and-install-or-reinstall-microsoft-365-or-office-2019-on-a-pc-or-mac-4414eaaf-0478-48be-9c42-23adc4716658>
<https://support.microsoft.com/en-us/office/editing-styles-00ef3db1-871d-4cf2-af49-e9c7768d7934>
<https://www.cse.msu.edu/~stockman/ITEC/Scratch/BGC2011Scratch-Rev1.pdf>
<http://www.rpbouret.com/scratch/Bouret-ScratchProgramming.pdf>
<https://claudiu-kiss.itch.io/pc-building-simulator>
https://www.tutorialspoint.com/computer_programming/computer_programming_syntax.htm
<https://www.dreamstime.com/>

